

Tomaž Šalamun:

ROŽA, MAPA KOZMOGONIJE, PISMA

Ana rase.

Veverice skačejo.

Jaz sem miren.

Kako vedeti kdaj se vdre zares,

kdaj se zrak pretoči v drugo obliko,

kar se nam mora dogajati neprestano, če hočemo dihati

in kako vztrajati v misli naj ne zahtevamo čudeža,

ki je tu, večer, redko dosegljiv,

zapečaten na razpologo.

Kako cvreti papir in vrvi paketa v ponižnosti,

miru in zbranosti

zakaj v našem dometu je vse in ne več kot iskanje

nastavljanje ust,

Zginem, zginem, zginem, da zluščim mah

da naredim skorjo za dve stekli,

za dve iznajdbi v eni.

Ne novost.

Novost mora biti naravnana v srce, ki je od zmeraj

tam in drsi na mestu.

Če sem hrana sem napit kot mucka.

Hej, pozdravi Slovence in svoje drage. Naj ne krilijo,

vse, pravično in dovolj

in kakršna kaplja, kaplja.

Maruška peče domači kruh ob tem, da letamo, letimo,

prevračamo svet in padamo in se pobiramo,

smejimo se kot blazni

ali pa smo popolnoma zabiti z deskami kot koča, ki gori

in ni imela nikoli vrat.

V glavnem smo srečni in stojimo na odprtem.

Jaz jem sinjo domišljijo, da mi praska grlo,

ti ješ sinjo domišljijo, da ti praska grlo,

on je sinjo domišljijo, da mu praska grlo.

Ni časa za butanje, prerivanje, obup,

čas je samo za luč in plavanje in zdrži.

Nič ne zgine.

Hej, pokrajino jemo na drugačen način, na razdaljo.

Logosu tu ni treba šmirglati sten trebuha od znotraj

navzven, ker je prišel po kosih in ni bil nikoli

zares sestavljen.

Kosi so bili razpostavljeni kot benzinske črpalke

in polja koruze v različnih časih,

zato ni nobena tekočina ujeta v steklenico.

Če vzameš galono na pot, piješ tristo galon do Kalifornije,
lahko pa tudi umreš od suše, če imaš tisoč galon v rezervoarju.
Zgine.

Zato si v pokrajini neskončno manjši. Brni.
Drevesa rasejo pod nebom, ki je okroglo tudi naprej
pod zemljo. Smrt je podatek,
ker svet plava in se ne vidi na čem plava.
Kdor ni imel prej tega vkovano v srce zmrzne.
Obenem obstaja neskončna radodarnost, več življenj,
ki kot neskončne celice odpadajo od gmote v nas
in okrog nas. Ti si isto.

Vedi: skoči hlapcu v usta in se naseli v nebesih. Zate so.
Lastnina je mračna in samo privrhnji napor,
voda vre in gnije in pelje barko.
Kljub vsemu.

Kljub je svetel, ne tak kot ampak, ki je suh, črn in zatika.
Ladja lomi trame v morju.
Ne verjemi v ampak, ki nas je stal 30 % vseh slovenskih življenj.
Povprečen utor je višji pri malih narodih.
Mali narodi poseljujejo Evropo in so bule.
Vrzi kri, pride kri nazaj,
maternica je kolektivna in za vse,
kot jaslice pod božičnim drevesom.
Moja objokanost v četrti knjigi je topljenje sten.

Nazaj v mehko. Domov.
Tu smo zmeraj.

Hej, če pogledava sonce ob isti uri imava šotor.
(Milenko, Andraž, Marko, David)
Da rastline ne štejejo je moja največja
zamera Teilhard de Chardinu.

Ribe imajo srce,
okna imajo srce,
noč ima srce,
klin za plezanje v hribe in sanke imajo srce.
Poljub bumbar.

Kdor ve: oktava,
kdor preživi oktober,
kdor hodi vzporedno z račkami, pujski, silo,
hej, podrgni me, tu je milo
tu zvoni zvon.

Kdor zna zna: luč in burja,
kdor zvije premico,
kdor ve da je apno črno in da živi
za očmi zadene tarčo
hej, tarča pade vojaku na prst
da skoči
da skače in se zvije kot labod.

Vžgem zelen ogenj, zelen cvet.

Rožlja s klofutami in vrže karte
in se zazre v kombajn.
Spleza po hribu,
stavi na belega konja,

plava z žico,

pomeni to dresuro, lasuljo?

Vžgem zelen ogenj, zelen cvet.

Poduhaj in se razpara železo,
ugrizni in se sestavi Evropa.

Ptiči z okli,
teža se prenaša,
ribe s svilo,
na dnu neba je krt.

Stožec,
pisane noge divjakov so kostanji.

Kotel postane črn brez vzroka.

por
scotch
fes
drežnica

mavri
bor
za za
pečat

Orli, kljuvajte po maslu.

Če bom jaz, Tomaž Šalamun, umrl od lakote, smo na koncu.
Na skrajnem robu smo.

Luči so v vrbah,
živina je na cestah,
otrok gre s kanglo po mleko in pade.

Sneg se topi,
kruh je veličasten,
gostje se zibajo, zibajo.

Šolarji, zdržite s tačkami na hrbtu,
kot zdržijo veje smrek zelenje v zimi,

požirajte nemo, ljudje,
duh rabi ploskev, da se odrine.

Hlapec je kepe in vpreže konjička,
da vriska, da vriska,
čevljar se žoga z ženo s podplatom,

kdo rabi ploskev
da pošlje
žogo
v gol?

Matere, jejte krokodila za veliko noč,
Amerika rabi les.

Dobro je treba kuhati možu in svinjam.

I'm angry
I'm not hungry

Smučarji pršijo mraz, da sikne,
ker si kaznovan
kričeč in masten

Butaš in se posušiš
in se zakoplješ v grob da te ledi

Včasih duša tako vre, da se zamajejo brki

Kosti so usločene,
barva gnije

Kruliš?
Fuck off!
Kot če se prevrne morje in špricne

Stresi iz torbe pomarančo in parkiraj,
v miru jo bomo pojedli.

Hej, srce mi bo počilo od lepega!

v Washingtonu se veriverice sprehajajo po parku,
v Parizu so bideji iz pleha in Zoran Mušič

Drkanja sem se naučil od opic v Maksimiru
in od sošolca Matije Vogriča.
V začetku je bolelo.

Bla, bla, bla,
Šalamun nehaj ropotat.

Kruliš?
Fuck off!
Kot če se prevrne morje in špricne.

Kdor ukroti konja, se pilepi z žico.

Moje ograje,
vaša cesta.

Eat speed!

Zajci ne morejo gristi detelje na oltarju.

Vsak divjak, ki se mu osmоди srce
je vreden dva vrčka piva.

V akvariju v Bostonu sem videl Moby Dicka,
veter je pihal z vzhoda na carino.

Ovce so preveč ploščate, da bi jih žgalo enakomerno.

Psica rodi in jo ožmemo.

Če meriš angelom vročino, moraš dve stopinji odbit.

Prah je slavje,
več je neskončno

Kdor polije kavo, uniči bogu brazdo,
nasloni dušo in bo padla v kot.

Dračje rase pokonci in naredi rogovilo.

Jeza ne zamuja,
pomlad zamuja.

Hudič nič ne reče, ampak je
in
ljubezen zarjavi, če jo hočeš.

Budni so psi in miši,
in
tona mišk da slapu Savice legendo.

Klarise so bolj očiščene kot sipe za čiščenje srebra
in
pesmi so iz vsega prahu, ki se zvali na vlak v Hrastniku.

Že dela Djerdap?

Z Maruško sva v Opatiji rasla tri hiše narazen,
čas je odprl bambusove ograje.

Človek zna narisati angela na pamet
tak kot je.

Počšem hčerko,
kam greste zvezde!

Ni gor, ni dol,
dovolj smo narazen da dihamo skupaj.

S pekla so steze na vrt.
Mah in praprot, Siena.

Steblo! Steblo!
Rasi navzkriž!

Vrel svinec v vodi pove želje.

Vse v teh dnevih.

Pene so take da plavajo.
Vrnejo soncu devištvo.

Kdo je boljši?
Bog z brado ali bog brez brade?
Bog z brado.

Kje si, Emily Dickinson?

Sin Julija Višnjevca ima večjo njivo
kot sin Julija Bradateža.
Obriše jo z repom in gre na vojsko.

Kralj se pripelje s kočijo iz zlata
in pade v kal, kjer pogine živina.

Moji mejniki so sonce.

Prestrašna vlaga, da bi lahko rjavele nosnice.

Nebesa se medijo kot vino.

Veverice jejo dušo Majakovskega.

Vrtnica diha in se ospe.
Hej slon, kam greš?

Maury Barr doesn't know where the stars will push him.
V Bogu zaliva rdeče in zeleno isto njivo.

Okno, ki ga je Kristus ranil,
tramvaj v Dubrovniku med oleandri,
lava, ki jo je pobil mraz.

Stečem po poljani,
stečem po poljani in zasikam:
oprte se na prostor: duh vara

Če umre pijanec, oslabi lubje smrek.
Opraviči me: deklico spremljam domov.

Butniti prašno srce in se valiti po griču
dokler ne zadiši led.
Biti hvaležen za maščobo.

Kogar danes pogledam, bo jutri zdrav.
Ubijte me v zraku.

Dan.

Maruška spi,
kadilo,
cesta se spušča proti morju,
ptice letijo proti jugu zaradi snega.

Dobro jutro, kako si?
Zaspan sem in se še valjam,
tako grdo sem sanjala,
da so te ujeli in topli.

Dan.

Po riti kogar je strah, da bo udomačen.
Rožnatega slona je prinesel Anselm Hollo,

star je arabski pečatni prstan.

Zjutraj smo pogledali v nebo.

Šal.

Bob je bil poštar.

Mir.

Šal.

Mir.

Kam greš, napihnjen, resen, dan?

Zakaj si zaspan, če je dan, učitelj?

Mick Jagger se trese kot žolca in mu obrnemo hrbet.

Obleci raj žabe.

Pesniki so popacani okrog ust,
tiho, krokodil!

Zaigraj nam kaj na klavir, Tomaž!

Črke v brezovem lubju,
mi lahko vržeš ključje gor?

Voda bruha iz zemlje, pada kot snežinka.

ladja

mraz

modro nebo

jajca mala odkoder prihaja življenje

Taras Kermauner:

MATERIALISTIČNI JEZIK EROTIZMA

Pisanje o nečem, čemur bi lahko rekli erotizem ali pa tudi spolnost in telesnost, je pri Slovencih že od nekdanj nezaheleno, v marsikaterem primeru celo tabu. O tem se sme pisati le na določen način — na način, ki spolnost sicer imenuje in ji priznava, da obstoji, vendar jo preinterpretira s stališča Duha in Vrednot. Prepoved, ki leži nad spolnim, izvira iz krščanstva oziroma katolištva, kakršnega poznamo na Slovenskem zadnjih sto petdeset let, pozneje pa jo je prevzel tudi naš domači, v precejšnji meri stalinizirajoči marksizem in se tudi s te plati sam opredelil kot sekularizirana religija. Že ves ta čas, od smrti Zoisa in Vodnika, se bije bitka med tradicionalnim duhovno-socialnim sistemom, ki vidi na področju spolnosti eno najhujših diverzij zoper sebe, in pisci, ki se s to oceno lastnega delovanja strinjajo, le da jo imajo za pozitivno. Polje dovoljenega se ves čas širi, kar je v skladu s splošno socialno in duhovno demokratizacijo, se pravi fragmentariziranjem, razparceliranjem, diferenciranjem nekdanjega avtokratizma in monizma, z uveljavljanjem več samostojnih subjektov kot nosilcev moči, s tem pa pravice do lastnega, avtodeterminirajočega življenja; ta moč seveda nikoli

ne more biti samo duh, temveč je zmerom neogibno tudi telo (čeprav v precej primerih — hinavsko — skrito). Doživetje in uveljavljanje lastnega in tujega (celo svet-nega) telesa kot avtonomnega — in ne le kot sredstva, podaljška Duha — je povezano z doživetjem in uveljavljanjem moči kot moči, ne pa kot sredstva Pravega (Boga ali katerekoli druge Ideje). Vendar ne smemo potegniti med telesom in močjo identitete. Telo je tudi vse kaj drugega, čeprav z močjo spojenega: simbolizira nam spoznanje o imanenci sveta, o človekovi končnosti, o pravici do užitka, o praksi kot temeljnem merilu, o novi senzibilnosti, ki ni več logocentrična, temveč se išče in nastaja onkraj Logosa. Svet ni več izpolnjevalec ene — Duhovne — Moči, ki je nad nami vsemi, temveč se je atomiziral v množstvo samopriznavajočih se moči, ki skušajo biti lastni temelji, med sabo kompetirajo, pa se hkrati tudi vežejo v ljubezenski komunikaciji. Med dvema človekoma, med mano in mano, med mano in družbo ali predmeti ni več vélikega Tretjega, ki je Duh-Zakon-Beseda-Bog-Bit, temveč me zmerom omejuje samo drugi ali drugo(st) kot meja moči, užitka, prakse možnosti, zmož-